

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

www.karnatakayakshaganaacademy.com

ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕಾಶಿತ

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ

ಜಡಭರತ

ಕವಿ

ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್.

ಅಂತರಜಾಲ ಆವೃತ್ತಿ ಸಹ-ಪ್ರಕಾಶಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ನಿರ್ವಾಹಕರು

 ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ®

Email: yakshaprasangakosha@gmail.com

Blog: www.yakshaprasangakosha.com

ಆವೃತ್ತಿ ೧.೦

ನವೆಂಬರ್ ೨೦, ೨೦೧೯

Email: yakshaprasangakosha@gmail.com, yakshavahini@gmail.com Blog: www.yakshaprasangakosha.com

ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿಯ ಯಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಕೋಶ ಯೋಜನಾ ಸಮೂಹ

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ:

ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್. (ಗೌರವಾನ್ವಿತರು), ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಡಾ. ಆನಂದರಾಮ ಉಪಾಧ್ಯ, ದಿನೇಶ ಉಪ್ಪೂರ, ಅಶೋಕ್ ಮುಂಗಲಿಮನೆ

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ:

ಅನಂತ ಪದ್ಮನಾಭ ಪಾಠಕ್, ವಿದುಷಿ ಸುಮಂಗಲಾ ರತ್ನಾಕರ್, ರಾಜಗೋಪಾಲ ಕನ್ಯಾನ್, ಶಶಿರಾಜ ಸೋಮಯಾಜಿ, ಅವಿನಾಶ್ ಬೈಪಾಡಿತ್ತಾಯ, ಮಹೇಶ್ ಪದ್ಮಾಣಿ, ನಾರಾಯಣ ಹೆಬ್ಬಾರ್

ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ:

ರವಿ ಮಡೋಡಿ (ಯೋಜನಾಧ್ಯಕ್ಷ), ಡಾ. ಪ್ರದೀಪ್ ಸಾಮಗ (ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ), ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ (ಯೋಜನಾ ಸಹಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ), ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಹೊಳ್ಳ, ಕಜೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್, ಲ ನಾ ಭಟ್, ಅಜಿತ್ ಕಾರಂತ್, ಇಟಗಿ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್, ಅಶ್ವಿನಿ ಹೊದಲ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಸುಣ್ಣಂಗುಳಿ, ವಿದ್ಯಾ ಹೆಗಡೆ ಕವಿತಾಸ್ಪೂರ್ತಿ, ಶಿವಕುಮಾರ ಬಿ. ಅಳಗೋಡು

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು:

ಗಣಪತಿ ಭಟ್ ಪಿ, ವಸುಮತಿ ಜಿ., ಅನಿತಾ ಎಂ. ಜಿ. ರಾವ್, ರಂಜನ ಭಟ್, ಶಶಿಕಲಾ ಮೂರ್ತಿ, ರಘುರಾಜ್ ಶರ್ಮ, ಚಂದ್ರ ಆಚಾರ್, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾಗವತ್, ಉಮೇಶ್ ಶಿರೂರು, ವೆಂಕಟೇಶ್ ಹೆಗಡೆ, ವೆಂಕಟೇಶ್ ವೈದ್ಯ, ಕೆ. ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ ಬೆಂಗಳೂರು, ಸತೀಶ್ ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಮಯೂರಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ನಾಯಕ್, ರವಿ ಕಾಮತ್ ಕುಮಟಾ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠಿ, ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ನಾಯಕ್, ರಘುರಾಜ್ ಶರ್ಮಾ

ಸಹಕಾರ:

ಪ್ರಸಂಗ ಕವಿಗಳು:

ಬಲಿಪ ನಾರಾಯಣ ಭಾಗವತ್, ಹೊಸ್ರೋಟಿ ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತ್, ಪ್ರೊ. ಎಮ್. ಎ. ಹೆಗಡೆ, ಡಾ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್., ಎಂ. ಆರ್. ವಾಸುದೇವ ಸಾಮಗ, ಎಂ.ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ಮಧುಕುಮಾರ್ ಬೋಳೂರು, ಅಗರಿ ಭಾಸ್ಕರ ರಾವ್, ಅಂಬರೀಷ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಶಿವಕುಮಾರ ಬಿ. ಅಳಗೋಡು, ದಿನೇಶ ಉಪ್ಪೂರ, ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಇಟಗಿ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್, ವಿಶ್ವವಿನೋದ ಬನಾರಿ, ಮಧೂರು ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣ

ಕವಿಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗಯಾದಿ:

ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಡಾ. ಪಾದೇಕಲ್ಲು, ವಿಷ್ಣುಭಟ್

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ & ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ (ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ), ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾರಂಗ, ಉಡುಪಿ, ಯಕ್ಷಸಿಂಚನ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಪ್ರಸಂಗ ಪುಸ್ತಕ ಒದಗಣೆ ಮತ್ತಿತರ:

ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಉರಾಳ್, ಅಗರಿ ಭಾಸ್ಕರ ರಾವ್, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಾಗವತ್, ಶ್ರೀಪಾದಗಡ್ಡೆ, ಮುರಳಿ ಶ್ರೇಣಿ, ಅನಂತ ದಂತಳಿಕೆ, ಗುರುನಂದನ್ ಹೊಸೂರು, ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಭಾಗ, ನಾರಾಯಣ ಯಾಜಿ, ಶೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪ, ಎಸ್ ಎಮ್ ಹೆಗಡೆ, ದಿವಾಕರ ಹೆಗಡೆ, ನಿತ್ಯಾನಂದ ಹೆಗಡೆ ಮೂರೂರು, ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ.ಎಸ್, ರವೀಂದ್ರ ಐಶುಮನೆ, ಗುರುರಾಜ ಹೊಳ್ಳ ಬಾಯಾರು, ಸುರೇಶ್ ಹೆಗಡೆ ಬೆಳಸಲಿಗೆ, ಮನೋಹರ ಕುಂದರ್, ನಂದಳಿಕೆ ಬಾಲಚಂದ್ರ ರಾವ್, ರಘುರಾಮ್ ಮುಳಿಯ, ಸುಧಾ ಕಿರಣ್ ಅಧಿಕಶ್ರೇಣಿ, ಮಹಾಬಲಮೂರ್ತಿ ಕೊಡ್ಲೆಕೆರೆ, ಎ. ಎನ್. ಹೆಗಡೆ, ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ

ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ ಸಂಸ್ಥೆ

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ:

ಮಲ್ವೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸಾಮಗ (ಗೌರವಾನ್ವಿತರು), ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್., ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ದಿನೇಶ ಉಪ್ಪೂರ, ಡಾ. ಪ್ರದೀಪ್ ಸಾಮಗ, ರಾಜಗೋಪಾಲ ಕನ್ಯಾನ್, ಶಶಿರಾಜ ಸೋಮಯಾಜಿ, ಅನಂತ ಪದ್ಮನಾಭ ಪಾಠಕ್, ವಿದುಷಿ ಸುಮಂಗಲಾ ರತ್ನಾಕರ್, ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಹೊಳ್ಳ, ಕಜೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್, ಲ ನಾ ಭಟ್, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಮಯ್ಯ (ಅಕ್ಕಪತ್ರ ಪರಿಶೋಧಕರು)

ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ:

ಡಾ. ಆನಂದರಾಮ ಉಪಾಧ್ಯ (ಅಧ್ಯಕ್ಷ), ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ (ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ), ರವಿ ಮಡೋಡಿ (ಖಜಾಂಚಿ)

ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ:

ಅಶೋಕ್ ಕೊಡ್ಲಾಡಿ, ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ

ಪುಸ್ತಕ ಸಹಾಯ:

ವಿದುಷಿ ಸುಮಂಗಲ ರತ್ನಾಕರ್, ಮಂಟಪ ಪ್ರಭಾಕರ ಉಪಾಧ್ಯ, ಡಾ. ಆನಂದರಾಮ ಉಪಾಧ್ಯ, ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಸಂಗಸಾಹಿತ್ಯ. ಅದು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಏಕಮಾತ್ರ ಲಿಖಿತಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೌದು. ಅದರ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅಡಿಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅಂದಾಜಿಸಿದಂತೆ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಐದು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದೆ. ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ನೂರಾರು ಹೊಸಕೃತಿಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಬೇಕೆಂಬವರಿಗೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಅರ್ವಾಚೀನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮುದ್ರಣ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುದ್ರಿತವಾದ ಕೃತಿಗಳ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೊಡಕಿನದು. ಹೀಗಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ನಾಶವಾಗಿವೆ; ಮತ್ತಷ್ಟು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ದೋಷತಕಗಳು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಭಂದೋ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿಕೊಂಡು ಸುಪ್ರಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆ. ಅದರ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾದ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಕಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವವರಿಗೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ತನ್ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಅದೇ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಡಿಜಿಟಲೀಕರಣ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಡಿಜಿಟಲೀಕರಣಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ವೆಬ್‌ಸೈಟಿನ ಮೂಲಕ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ತಲುಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬೇಕಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅನುಕೂಲ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೂ, ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಆಪ್ತವಾದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನೆರವು ದೊಡ್ಡದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕೈಜೋಡಿಸಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸರ್ವಸದಸ್ಯರ ಸಹಮತವಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೃತಿರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಹಕರಿಸಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಚಿವರನ್ನೂ, ಸರ್ಕಾರವನ್ನೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಎ. ಹೆಗಡೆ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಎಸ್. ಎಚ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಸಾರಾಂಶ

ಪ್ರಸಂಗ ವಿಧ:

ಪೌರಾಣಿಕ

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ:

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ

ಭಾಷೆ:

ಕನ್ನಡ

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕಾಶನಗಳ ವಿವರ:

ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ

ಹಕ್ಕುಸ್ವಾಮ್ಯ ವಿವರ:

ಈ ಅಂತರಜಾಲ ಆವೃತ್ತಿಯು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪಡುವುದೇ ಜಂಟಿ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಘನ ಉದ್ದೇಶವು. ಈ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಲು ಯಾ ಅಂತರಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚಲು ಯಾವುದೇ ಅಭ್ಯಂತರ ಇಲ್ಲ. ಮೂಲ ಪ್ರಕಾಶನಗಳ ಹಕ್ಕುಸ್ವಾಮ್ಯ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟು ಪದ್ಯಗಳು:

೪೦

ಪಾತ್ರಗಳು:

ಭರತ, ಭರತನ ಸಹೋದರರು, ವೃಷಲ, ಬೇಡರು, ಚಂಡಿ, ರಹೂಗಣ, ಅಂದಣದ ಆಳುಗಳು

ಕಥಾ ಸಾರಾಂಶ:

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜೀವ-ದೇಹಭಾವದ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಾಗಿ ಈ ಕತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಋಷಭದೇವನ ಪ್ರತ್ರನಾದ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮುಂದೆ ಭರತಖಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ. ರಾಜತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುಕಾಲ ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ. ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ ಇವನು ಒಮ್ಮೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಣಿದಯಾಪರನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ಅದರ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ಜನ್ಮಾಂತರಸ್ಮರಣೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿದು ಜಿಂಕೆಯ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅಂಗಿರಸನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬತ್ತು ಮಂದಿ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು. ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಗ, ಒಬ್ಬಳು ಮಗಳು. ಮಗನೇ ಭರತ. ಜನ್ಮಾಂತರದ ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ದೇಹಭಾವ-ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಮೌನಿಯಾಗಿದ್ದ. ಉಪನಯನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ತಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ಕಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಚ್ಚನಂತೆ, ಕೊಳಕನಂತೆ, ವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಷಾಭಾವದಿಂದಿದ್ದ. ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಈತನಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. [ರಂಗಪ್ರಯೋಗ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೊಡಬಹುದು]

ಕವಿ ಪರಿಚಯ:

ನಿವೃತ್ತ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕ. ಸಾಹಿತಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಅರ್ಥಧಾರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗ ಕರ್ತೃ. ಯಕ್ಷಗಾನ ವಿಮರ್ಶಕ. ಊರು - ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸನಗರ ತಾಲೂಕು, ನಿಟ್ಟೂರು ಬಳಿಯ ಧರೇಮನ. ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುವುದು ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯಲ್ಲಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ಯಕ್ಷಗಾನದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತ. ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ, ಅರ್ಥಧಾರಿಯಾಗಿ ಪಳಗಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಉಡುಪಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು.

ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಮಾಲಿಕಾ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೧೩ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸುಮಾರು ನೂರಾರುಮೂವತ್ತು ಮಟ್ಟುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಂಗ ರಚನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೂರಾರು ವಿಮರ್ಶೆಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯ 'ಯಕ್ಷಲಹರಿ' ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ೨೪ ವರ್ಷ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ. ಹಲವು ತಾಳಮದ್ದಲ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು, ಸಪ್ತಾಹಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ವಿವಿಧ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆಯೋಜಿಸಿರುವ ಆಟ-ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನಕಾರರಾಗಿ ಮತ್ತು ಗೋಷ್ಠಿ, ಕಮ್‌ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಅನುಭವ. ಅರ್ಥಧಾರಿಯಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪಾತ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಅವಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚ್ಛೇಕರಾಗಿ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಗುರು ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸಂಚಾರಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ ಹೊಸಬೆಟ್ಟು ಸುರತ್ಕಲ್ ಇದರ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ. ರಾಜಕೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ರಂಗ ವಿಮರ್ಶೆ, ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ, ನಗೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದೂ ಹವ್ಯಾಸ. ಹಾಸ್ಯ ಬರಹ ಕುರಿತ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನವೂ ಬಂದಿದೆ. 'ಬಸು ಜಟಿಕಾ ಬಂಡಿ' ಎಂಬ ನಗೆ ಲೇಖನಗಳ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಗುರುಗ್ರಂಥಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ, ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಹಾಮುನಿ ಶುಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ದ್ವಿತೀಯ ಬಿ. ಕಾಂ ಪದವಿ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ' ಪ್ರಸಂಗದ ಪಾಂಡವ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣದ ಒಂದು ಭಾಗ ಪಠ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪತ್ರಿಕೆ 'ಕಣಿವು'ರಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ಥಳದ ಅಭಿಜಾತ ಕವಿಗಳು ಎಂಬ ಅಂಕಣವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳ ಪರಿಚಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಸುದಿನ ಸುರಭಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಪುರಾಣ ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳು' ಎಂಬ ಅಂಕಣ ಬರಹ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದ 'ಧರ್ಮಭಾರತೀ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ವೀರತಪಸ್ವಿ' ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಉಡುಪಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾರಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ ೨೦೧೫ನೇ ಸಾಲಿನ 'ತಲ್ಲೂರು ಕನಕ ಅಣ್ಣಯ್ಯ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಕುರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಧನಾವಲೋಕನ, ಅವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸ-ಆಶಯ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಬಳಕೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಕ್ಷ ವಿದ್ವಾನ್ ಲೋಕ ಭಾಷಣ-ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ದಿನವಿಡೀ ನಡೆಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ಅಕಾಡೆಮಿ ಶ್ರೀಧರರ 'ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಮಾಲಿಕಾ' ಕೃತಿಗೆ ೨೦೧೧ನೇ ಸಾಲಿನ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ೨೦೧೬ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ೧೧ನೇ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ೨೦೧೬ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ 'ಶಂಭುಹೆಗಡೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಜಡಭರತ' ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದು, 'ಅಸುರ ಗುರು' ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಇವರು ಬರೆದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು: ಕಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ, ಸುದ್ಯುಮ್ನ, ಆದಿನಾರಾಯಣ ದರ್ಶನ, ಕುವಲಯಾಶ್ವ, ಗರುಡ ಪ್ರತಾಪ, ಬಾಲಭಾರತ, ಸತ್ಯಶೃಥಿಲ, ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ, ಪರೀಕ್ಷಿತ-ಆಸ್ತೀಕಜನ್ಮ, ಜನಮೇಜಯ, ಶುಕ್ರಸಂಜೀವಿನೀ, ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಜಡಭರತ, ಸಮ್ರಾಟ್ ಮರುತ್ತ, ಕುಜ್ಜಂಭ ಕಂದರ, ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆ, ಯೋಗಾವತಾರಂ, ಫಲಗುಣೀ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ, ವೀರ ಚಿತ್ರಧ್ವಜ, ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯಭಾರ, ನಾಲಾಯನೀ, ಬಕನ ಬಂಡಿ, ಅಂಗಾರಪರ್ಣ ವೃತ್ತಾಂತ, ಧ್ಯಾಮ್ಯಪರಿಗ್ರಹ, ದ್ರೌಪದೀ ಸ್ವಯಂವರ, ದುರ್ಗಮಾಸುರ ವಧೆ, ಶರವೂರ ಶ್ರೀದುರ್ಗ, ಪ್ರಥುಯುಜ್ಜ, ಹನ್ನಾರ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾತ್ಮೆ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸ್ವರ್ಣಕಮಲ

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ, ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಸಂಗ. ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಕೃತಿ. ಜನ್ಮಾಂತರದ ನೆನಪು ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಈ ಕಥೆ. ಹಿಂದೆ ಭರತಖಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೇ ಕಾರಣನಾದ ಮಹಾಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭರತ ಒಬ್ಬ ಅವಧೂತನಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಜಾರಿದ ಕಥೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ದೇಹ, ಮೋಹ ಅಶಾಶ್ವತ ಎಂಬ ಸತ್ಯದ ತತ್ವೋಪದೇಶವೇ ತಾಳಮದ್ದಲೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಮಂಗಳೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ತಾಳಮದ್ದಲೆಗಾಗಿಯೇ ರಚಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕಾರಗೊಳಿಸಿದ ಕೃತಿ ಇದು. ತಾಳಮದ್ದಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ. ಎರಡು ಗಂಟೆಯ ಕಿರು ಅವಧಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಕೃತಿ. ಭರತ, ರಹೂಗಣ ಎರಡೂ ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರಗಳು. ಹಲವು ಜನ್ಮದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಮಾಗಿದ ಕೃತಿ ಜಡಭರತ.

ಪ್ರಸಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ

ನಾಂದಿ :

ಸಾಂಗತ್ಯ - ರೂಪಕ

ಅಪ್ಪೆಕಟ್ಟೆಯ ದೇವ ವರದವಿಘ್ನೇಶ್ವರ |
ಒಪ್ಪಿ ನಂದಿಹೆ ರಂಭಾಪುರದಿ ||
ಕ್ಷಿಪ್ರದಿಂದಿಷ್ಯಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಬಂದ್ವಿಯನೀವ |
ಅಪ್ಪ ಶ್ರೀ ಗಣಪಗೊಂದಿಸುವೆ || 1 || 1 ||

ದ್ವಿಪದಿ

ವ್ಯಷಭದೇವಾತ್ಮಜಂ ಭರತನಾಳ್ತರಲು |
ವೆಸರು ಭಾರತವರ್ಷ ವೈಭವಂ ಮಿಗಲು || 1 ||
ವೈರಾಗ್ಯಗೊಂಡು ಸಂಸಾರಮಂ ತೊರೆದ |
ಘೋರತಪದೊಳು ನಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಂ ಪಡೆದ || 2 ||
ಹರಿಣಶಿಶುವಿಂದಾಯ್ತು ಮತ್ತೆಯನುರಕ್ತಿ |
ಎರಳೆಯಾಗುದಿಸಲುಳಿದುದು ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ || 3 ||
ದ್ವಿಜನಾಗಿಯಂಗಿರಸಗೋತ್ರದೊಳಗುದಿಸಿ |
ನಿಜದೇಹಮೋಹಮಂ ತೊರೆದನಾ ತಪಸಿ || 4 ||
ಬೆಳೆದನವನಾರಿಯದಂತೆ ತನ್ನೊಳಗೆ |
ಕುಲಗೇಡಿಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರು ಮನೆಯೊಳಗೆ || 5 || 6 ||

ಮೋಹನ - ಅಷ್ಟ

ಅನುಜಾತರಾಶಿಸಿರಿ | ಈ ಜಡನನ್ನು |
ಮನೆಯಿಂದ ಪೊರಡಿಸಿರಿ ||
ಜನುಮದಾರಭ್ಯದಿಂ |
ದಿನಿತು ಬುದ್ಧಿಗಳಿಲ್ಲ |
ಕುಣಿಕೆದಪ್ಪಿದ ಕೋಣ |
ನುಣುವನು ತಿರುಗುವ || ಅನು || 1 || 7 ||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ತ್ರಿವುಡೆ

ಅಣ್ಣ ಕೇಳಿತನಿಗೆ ತಂದೆಯು |
ಮುನ್ನ ಕಲಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆ ಹತ್ತದೆ |
ಸೊನ್ನೆಯಾಯಿತು ದಡ್ಡ ಜತೆಗಿರ | ಲಿನ್ನು ಕಷ್ಟ || 1 ||
ಕೊಳಕನೊಂದೇ ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸುತ |
ಕುಲದ ಶುದ್ಧಿಯನಳಿಸಿ ಹಾಕಿದ |
ಹೊಲಸು ನಾರುವ ಜನ್ನದಾರವು | ಮಲಿನ ಮಟ್ಟಿ || 2 || 9 ||

ಭಾಮಿನಿ

ಕಿರಿಯ ತರಳನೆನುತ್ತ ತಂದೆಯು |
ಪರಿಪರಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಲಿಸಲು |
ಅರಿಯನೊಂದನು ಪೇಳ್ವ ಕಜ್ಜವ ಬಿಡದೆ ಮಾಡುವನು ||
ಹೊರಲು ಕಡಿಯಲು ಹೊಲದ ಕೆಲಸಕೆ |
ಸರಿಯಹನು ಧಾಂಡಿಗನು ಗದ್ದೆಯೊ |
ಳಿಸಿ ದುಡಿಸುವುದುಳುಮೇಗೀತನನೆಂದು ಗೆಯಿದರು || 1 || 10 ||

[ಮನೆಯವರು ಕಂಡವರು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾ ಇರುವ ಈತ ದೃಢಕಾಯನಾಗಿದ್ದು ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ.]
[ಕಿರಾತಪತಿಯ ಒಲಗ, ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಈತ ದರೋಡೆಕೋರ - ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಾತನನ್ನಾಗಿಸಿ 'ವ್ಯಷಲ'ನೆಂದೇ ಹೆಸರಿಡಲಾಗಿದೆ]

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ತ್ರಿವುಡೆ

ವ್ಯಷಲನೆಂಬ ನಿಷಾದ ಬೇಡರ |
ವಿಸರವನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಪೇಳಿದ |
ರಸೆಯೊಳೆಮ್ಮೆಯ ಪಾಳ್ಯಕೆದುರಾ | ರಸಮಬಲನು || 1 ||
ಮತ್ತೆ ಸಂತತಿ ನರಬಲಿಯ ನೀ |
ನಿತ್ತೆಯಾದರೆನುತ್ತ ಜೋಯಿಸ |
ರುತ್ತಮದ ಮಾತೆಂದರೀಕ್ಷಣ | ಎತ್ತಿತನ್ನಿ || 2 || 12 ||

ಭೈರವಿ - ಏಕ

ಒಡೆಯನೆ ತರುವೆವು ಬಲಿಯ | ನೀವ್ |
ಕೊಡುವರೆ ಗೈವುದು ವಿಧಿಯ ||
ತಡಮಾಡದೆ ಬಹವೆಂದು | ಪೊರ |
ಮಡುತಲಿ ಪುಡುಕುತ ಬಂದು || 1 ||

[ವಿಧಿ : ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು]

ದೃಢಕಾಯದ ಜಡಭರತ | ತಲೆ |
ಗಿಡುತಲಿ ಹೊರೆ ಬರೆ ತ್ವರಿತ ||
ತಡೆದು ಪಿಡಿದು ಭಟರೆಯೆ | ಮರು |
ನುಡಿಯದೆ ಪೊರಟನು ಜತೆಯೆ || 2 || 14 ||

ವಾರ್ಧಕ

ಎಳೆದು ತಂದರು ಪಶುವ ತರುವಂತೆ ಜಲದೊಳಗೆ |
ತೊಳೆದು ಪೊಸ ರಕ್ತಾಂಬರವನುಡಿಸಿ ಕೆಂಪು ಹೂ |
ಗಳ ಮಾಲೆ ಗಂಧಲೇಪನಗೈದು ತಿಲಕವಿಡುತಲಿ ಸಾವಗೂಟಕೆಳೆದು ||
ಬಳಿಕ ಧೂಪವು ದೀಪ ಮೊಳಕೆ ಹಣ್ಣಾಯಿಗಳು |
ಎಲೆಯಡಕೆಯರಳುಗಳ ಬಲಿಯ ಕ್ರಮದಿಂ ನೆರಹಿ |
ಹೊಳೆವ ಕೂರ್ಗತ್ತಿಯಿಂ ಕಡಿಯಲೆಂದಾತನಂ
ವೃಷಲ ತಾನಣಿಯಾದನು || 1 || 15 ||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ತ್ರಿವುಡೆ

ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುವ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜದ |
ಒಳಗನರಿಯದೆ ಬಲಿಗೆ ತಂದಿರೆ |
ಕಲಕಿತಂತಃಕರಣ ತಾಯಿಗೆ | ಶಿಲೆಯು ಬಿರಿಯೆ || 1 ||
ಕಾಳಿಯಾರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಪೊರಟಳು |
ಖೊಳ ಗೈವರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ |
ಕೀಳು ಕಜ್ಜುವ ನಿಲಿಸಿರೆನ್ನುತ | ಮೇಲುವರಿಯೆ || 2 || 17 ||

ಮಾರವಿ - ಏಕ

ಚಂಡಿಯೆ ನೀನಿದನುಂಡರೆ ಸಾಯ್ವೆಯ |
ಗಂಡು ಗಂಡು ಪಶುವು ||
ಅಂಡಲೆಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬೇಡೆಂಬುದು |
ಮೊಂಡುತನವು ದಿಟವು || 1 ||
ತಪದಿಂ ಜ್ವಲಿಸುವ ಮುನಿಯನು ತಿಂದರೆ |
ವಿಪರೀತವು ಮುಂದೆ ||
ಅಪಕೃತಿಗಿಲ್ಲ ಪಶಮನವು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ |
ಕೃಪೆದೋರುವೆನಿದೆ || 2 ||
ಎತ್ತತ ಕತ್ತಿಯ ಕುತ್ತಿ ಕೊಲುವೆನೆಂ |
ದೊತ್ತಿ ಬರಲು ಮುನಿದು ||
ಕಿತ್ತುಕೊಳುತ ಚಂಡಿಕೆಯಂ ಪಿಡಿಯುತ |
ಕಿತ್ತೆಸೆದಳು ಮುಳಿದು || 3 ||
ಪರಿವಾರವ ಸಂಹರಿಸಲು ರುಧಿರವು |
ಹರಿಯಲು ಮೋರಿದಳು ||
ಎರಗಲು ಭರತಗೆ ಶಾಂತ ಸ್ವರೂಪವ |
ಹರಸುತ ತೋರಿದಳು || 4 || 21 ||

[ದೇವಿಯನ್ನು ಅಂತರಂಗದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಭರತನಿಂದ ಹೇಳಿಸಬಹುದು. ದೇವಿಯ ಸಾಂತ್ವನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವಾದವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಲೋಕಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ.]

ರಹೂಗಣ ಮಹಾರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ :

(ಸಿಂಧು ಸೌವೀರನರೇಶ ರಹೂಗಣನು ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವೆಂದೇ ಪ್ರತೀತಿ ಇರುವ ಕಪಿಲಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ.)

ಕಾಂಬೋಧಿ - ಝಂಪೆ

ಸಿಂಧುಪಾಲಕ ರಹೂಗಣನು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ವ |
ಸುಂಧರೇಶ್ವರ ಕಪಿಲ ಮುನಿಯಾಶ್ರಮದಲಿ ||
ಸಂದಿಗ್ಧ ತತ್ವಾರ್ಥಮೂಲಗಳನರಿಯಬೇ |
ಕೆಂದು ಪೊರವಂಟ ಪೊನ್ನಂದಣವನೇರಿ || 1 ||

ಬೋವಿಗಳು ಪೊತ್ತಿರಲೋರುವಗೆ ಕಾಲುಳುಕೆ |
 ಭೂವಿಬುಧನಂ ಕರೆದು ಹೊರಿಸುತ್ತ ನಡೆಯೆ ||
 ಸಾವಧಾನಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬೇಗ ಬೇಗದೋಳಿತ |
 ಧಾವಿಸಲು ನೃಪ ಕೆರಳಿ ಹೇವರಿಸಿ ನುಡಿದ || 2 || 23 ||

[ಬೋವಿಗಳು ಒಂದು ಜನ ಕಡಿಮೆಯಾದುದಕ್ಕೆ ಹೊರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು]

ಮಾರವಿ - ಏಕ

ಇಂದೇತಕ್ಕಂದೆಂದಿಲ್ಲದ ಗತಿ |
 ಅಂದಣದೀ ನಡೆಯು ||
 ಅಂದಗೆಡುತ್ತಿದೆ ಮಂದಮತಿಗಳಿರ |
 ಹೊಂದಿ ಹೊರದ ಪರಿಯು || 1 || 24 ||

ಆರ್ಯ ಸವಾಯಿ - ಏಕ

ಒಡೆಯನೆ ನೋಡೀ ಹೊಸ ಬೋವಿಯು ನ |
 ಮೊಡಗೂಡದೆ ನಡೆವ ||
 ನಡೆಯುವನೋಡುವನೆಡಹುವ ನಿಲ್ಲುವ |
 ಗಡಬಡಿಸುವ ಕೆಡವ || 1 || 25 ||

ಕೇದಾರಗೌಳ - ಝಂಪೆ

ದೃಢಕಾಯದವನು ನೀನು | ಹೊರಲೇನು |
 ಕೆಡುಕುಣ್ಣಿಲಿಲ್ಲವೇನು ||
 ಪೊಡವೀಶನಂದಣದಲಿ | ಕುಳ್ಳಿರಲು |
 ನಡೆಯಬೇಕೆಚ್ಚರದಲಿ || 1 || 26 ||

ಕೇದಾರಗೌಳ - ಅಷ್ಟ

ಆವನ ಪೊತ್ತಿಲ್ಲವಾವನನಿಳಿಸಿಲ್ಲ |
 ಆವುದೆಂದರಿದುಂದಿಲ್ಲ ||
 ಬೋವಿ ಭೂವರರೆಂಬ ಭಾವ ಜೀವಕ್ಕಿಲ್ಲ |
 ಹೇವರಿಸುವುದೇತಕೆ || 1 || 27 ||

ಸಾಂಗತ್ಯ - ರೂಪಕ

ಆಯಾಸವಿರಬೇಕು ನೋಯುತಿರುವೆ ವೃದ್ಧ |
 ಕಾಯವು ಕೃಶ ದುರ್ಬಲಾಂಗ ||
 ರಾಯನ ಹೊರುವ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವು ಪಾಪವ |
 ಯೋಯೆಂದು ಕಟಕಿಯಾಡಿದನು || 1 || 28 ||

ಭೈರವಿ - ಝಂಪೆ

ಪಥವಿಲ್ಲ ನಡೆಯೆ ಸೇರಲು ಗುರಿಯು ಮುಂದಿಲ್ಲ |
 ವ್ಯಥೆ, ರೋಗ, ಭಯ, ಧೈರ್ಯ, ಕೃಶ ದೃಢಾಂಗಗಳು ||
 ರತಿ, ನಿದ್ರೆ, ಕ್ಷುಶ್ಕಾಪಿಪಾಸೇಚ್ಚಿ ಯೌವನ ಮುಪ್ಪು |
 ಹಿತವಹಿತ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಮತಿಜೀವಕೆಲ್ಲ || 1 || 29 ||

[ರಹೂಗಣನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಿಂದಿಳಿದು ಬೆರಗಾಗಿ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ.....]

ಮೋಹನ - ಅಷ್ಟ

ವಿನತನಾದೆನು ಮುನಿಯೆ | ಆತ್ಮರಾಮ |
 ನೆನಿಪ ಜ್ಞಾನದ ಖನಿಯೆ ||
 ಇನಿತು ಮೈರಾಗ್ಯವ |
 ನನುಕರಿಸುವ ತಮ್ಮ |
 ಘನಮಹಿಮೆಯದೇನೆಂ |
 ದೆನುವುದರಿಯದಾದೆ || 1 || 30 ||

ಭಾಮಿನಿ

ಜನನ ಮರಣದ ಕುಣಿಕೆಯಲಿ ದಿನ |
 ದಿನವು ನವೆಯುವ ಕಾಯಮೋಹವು |
 ಕ್ಷಣಿಕವೆಂಬನುಭವದಿ ದೇಹವ ಪೊತ್ತು ತಿರುಗುತಿಹೆ ||
 ಅನಿಮಿಷರು ಭೂ ಶರಧಿ ಗಿರಿವನ |
 ಮನು ಮುನಿಗಳೇ ಮೃತ್ಯುಮುಖರೈ |
 ಜನುಮ ಸರ್ವಸ್ವವೆ ಸುಖವೆ ಭವಿತವ್ಯವೆಲ್ಲೆಹುದು || 1 || 31 ||

ಸುರುಟಿ - ಏಕ

ಜ್ಞಾನದ ಖನಿ ಗುಣಿಯೆ | ಗೈದಪ |
 ಮಾನವ ಮರೆ ಮುನಿಯೆ ||
 ಕಾಣುವ ನಡೆ ಸು | ಜ್ಞಾನದ ನುಡಿ ಹದ |
 ನೇನೆಂದರಿಯೆನು | ನೀನಾರರುಹೈ || 1 ||
 ಕಿರಿಯನು ಪ್ರಾಯದಲಿ | ಲೋಕವ |
 ನರಿತಿಹೆ ತಿಳಿವಿನಲಿ ||
 ಬೆರಗಾಗಿಹೆ ನಾ | ನೊರೆ ಪೂರ್ವಾಪರ |
 ನರದೇಹವ ಪೊ | ತ್ತಿರುವ ಮಹಾತ್ಮನೆ || 2 || 33 ||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ಅಷ್ಟ

ಋಷಭದೇವನ ಪುತ್ರ ಭರತನಾಗಿದೆನು | ಭೂಪ ಕೇಳು || ಮತ್ತೆ |
 ವಿಷಯ ಮೋಹವನಲ್ಲ ತಪಗೈದು ಕಳೆದನು | ಭೂಪ ಕೇಳು || 1 ||
 ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯಾಸೆಯಂಕೆಯ ಮೀರಿತು | ಸಾವ ಕಂಡೆ || ಮುಂದಿ |
 ನಂಕ ಹರಿಣ ಜನ್ಮ ಸಂಕಟಕೊಳಗಾದೆ | ಸಾವ ಕಂಡೆ || 2 ||
 ಅಂಗಿರಸಾತ್ಮಜರಿಂಗಾದೆ ಸಹಭವ | ಭಂಗಗೊಂಡೆ || ತಪ |
 ವಂಗೈದ ಹಿಂದಣ ನೆನಪು ಮೂಜನ್ಮದಿ | ಭಂಗಗೊಂಡೆ || 3 || 36 ||

[ಪೂರ್ವಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಹೂಗಣ ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ತನಗೆ ಬಂದ ಕಾಯಮೋಹದ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.]

ಸಾಂಗತ್ಯ - ರೂಪಕ

ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಹ ಪಾತ್ರೆಯಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶದಿ ಕಾದು |
 ಒಳಗೆ ಪಾಯಸ ಬೇಯದಿಹುದೆ ||
 ಬಳಲಿಕೆ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ರತಿನಿದೈ |
 ಯಳಿವುದೆ ಕಾಯವಿರ್ಪನಕ || || 1 || 37 ||

ಬೇಗಡೆ - ಏಕ

ಬತ್ತಿ ಹೊತ್ತಲು ಹೊಗೆಯು ಬರುವಂತೆ |
 ತ್ರಿಗುಣಿಗಳಿಂದಲಿ |
 ಸುತ್ತಿ ಪಾಪವು ಪುಣ್ಯಗಳ ಸಂತೆ ||
 ಮುತ್ತಿದಾ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಬದ್ಧನು |
 ಮತ್ತೆ ಸಾಕ್ಷಿಯು ದೇಹ ಮೋಹವ |
 ನುತ್ತರಿಪ ಮೀರುವ ವಿಕಾರವ |
 ಸತ್ತಿನಿಂ ಸರ್ವತ್ರ ಬೆಳಗುವ || || 1 || 38 ||

[ರಹೂಗಣನಿಗೆ ಜಡಭರತ ಸುದೀರ್ಘ ತತ್ವೋಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿದೆ. ವಿವರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧದ 9 ರಿಂದ 12ನೇ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಪದ್ಯದ ಭಾವ ಇಂತಿದೆ: 'ತುಪ್ಪದ ದೀಪ ಉರಿಯುವಾಗ ಬತ್ತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹೊಗೆ ಕಾರುತ್ತದೆ. ಹೊಗೆ ತುಪ್ಪದ ಗುಣವಲ್ಲ. ಶುದ್ಧಾತ್ಮನೆಂಬ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಗಳೆಂಬ ಬತ್ತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಸ್ವಭಾವಗಳು - ಹೊಗೆಯಂತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ದೇಹದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತ್ರಿಗುಣದ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ ಆತ್ಮನಿಗೆ 'ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಾದ ಆತ್ಮನು ದೇಹದೊಳಗಿದ್ದು ತ್ರಿಗುಣವನ್ನು ಮೀರುವ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು 'ಮುಕ್ತ'. ಆತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ; ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತ್ಮ 'ಬದ್ಧ'. ಬದ್ಧನು ಮುಕ್ತನಾಗುವ ಸಾಧನೆ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ಉಪದೇಶಾನಂತರ ರಹೂಗಣನು ಧನ್ಯತೆ ಪಡೆದನೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ]

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ತ್ರಿವೃಡೆ

ಧನ್ಯನಾದನು ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರ |
 ಪುಣ್ಯಪುರುಷನ ದೇಹಮೋಹವು |
 ಶೂನ್ಯವೆಂಬುದ ತೆರದು ತೋರಿದೆ | ಮಾನ್ಯ ಮಹಿಮೆ || 1 || 39 ||

ಮಂಗಲ ಪದ್ಯ:

ಸಾಂಗತ್ಯ - ರೂಪಕ

ರತ್ನಗರ್ಭಯನಾಳಿ ಸತ್ವಸಾಹಸದೋರಿ |

ಯತ್ನದಿಂ ಜ್ಞಾನವಾರಿಧಿಯ ||

ಉತ್ತರಿಸಂತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನ |

ಮತ್ತೇಭಗೋರವೆ ಮಂಗಲವ || 1 || 40 ||

*****ಶುಭಂ*****

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರಕಾಶನ ಪ್ರಾಯೋಜಕರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮೂಲ ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ

ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರತಿ ಆಧಾರ: ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಕಟಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಮಾಲಿಕಾ

ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರತಿ ಕೊಟ್ಟವರು: ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ. ಎಸ್.

ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರತಿ ಒದಗಣೆಗೆ ಸಹಕಾರ: ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ. ಎಸ್.

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ಬರವಣಿಗೆ: ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ. ಎಸ್.

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ: ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್., ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ: ರವಿ ಮಡೋಡಿ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ, ಅಶ್ವಿನಿ ಹೊದಲ

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ: ರವಿ ಮಡೋಡಿ, ಡಾ. ಪ್ರದೀಪ ಸಾಮಗ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ